

Titel: *De dood in ons leven*

Auteur: Henri van Poll
Uitgave: december 1995
ISBN: 90 6481 240 3 NUGI: 351
Uitgeverij Kwadraat, Utrecht

Journalist voert gesprekken met mensen die in hun leven of beroep met de dood in aanraking zijn gekomen.

Stijn Terlingen overleefde een vliegtuigramp

Op handen en voeten door de kerosine-modder

'We hadden net twee hele zware jaren achter de rug. Zowel mijn vriendin Sascha als ikzelf. Ik was in oktober 1992 afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. En Sascha had best een veer moeten laten om mij af te laten studeren. Zelf studeerde zij ook. We besloten om samen op vakantie te gaan. Omdat een vriendin van Sascha dol-enthousiaste verhalen vertelde over haar vakantie in Portugal, was de keus snel gemaakt. Een mooie combinatie van de zon, de cultuur en het zuidelijke temperament. Het werd dus Portugal. De reis was min of meer een cadeau voor Sascha. Dat leek me erg leuk.'

'De nacht voor ons vertrek was nogal hectisch. in die periode was ik aan het solliciteren, en die nacht was ik bezig met mijn laatste sollicitatiebrief. Sascha lag al om half twaalf in bed. Tweeënehalf uur later kwam ik erbij liggen. Om half drie heeft ze me wakker gemaakt en hebben we een taxi besteld naar het Centraal Station. Daar kwamen we de eerste Portugal-gangers al tegen. in die vroege ochtend was alles dicht op Schiphol. Geen koffie, niets te krijgen. Ik baalde als een stekker. Er werd omgeroepen dat onze vlucht, NP 495, enige vertraging had door technische mankementen. We zouden om kwart over vijf vertrekken, maar dat gebeurde niet. Dat werd ruim een half uur later. Sascha had nog nooit gevlogen, dus zij was wel angstig.'

'Om een uur of acht kregen we de mededeling van *de captain*. Hij zei dat we de kust van Portugal naderden en dat we aan de landing zouden beginnen. Hij maakte ook nog een opmerking over het slechte weer in Faro. Er ging een oh- en ah-geluid door het vliegtuig. Het was echt zo'n toeristenbak, met van die oma's en opa's in rare trainingspakken. Ik voelde me niet gemakkelijk in het toestel. Zoveel mensen, als sardientjes in een blik. Nee, ik voelde me niet prettig, maar ik liet dat niet merken aan Sascha. Even over achten voelden we dat we sterk gingen dalen. We kwamen al snel in heel slecht weer terecht. Onweer, regen, bliksem. En dat duurde maar, en dat duurde maar. Het was net of we in een *cakewalk* zaten. Een beweging van links naar rechts, en van boven naar onder. Ik wist, dat wanneer het lampje no

smoking gaat branden, dat dan ook het landingsgestel uitklapt. Dat gebeurde maar niet, en we vlogen maar door.'

'De captain sprak na een paar minuten eindelijk via de intercom: "Dames en heren, we zijn er klaar voor. " Dat zinnetje heeft hij tijdens de vlucht een aantal keren herhaald. Ik kan het ook niet meer horen. "We zijn er klaar voor, we gaan nu landen. Helaas komt de wind van de verkeerde kant, dus moeten we op een andere baan landen. We hopen dat u de vlucht met Martinair leuk gevonden heeft en dat we u gauw terugzien. "

Ik voelde het landingsgestel kort daarna naar beneden gaan. Terwijl het toestel over en weer rolde en het net leek of we een doorstart maakten, raakte de rechtervleugel met een enorme klap de grond. Later bleek dat we in een valwind terecht waren gekomen. Dan drukt de wind het toestel naar beneden en verliest het zijn draagvermogen. Het toestel hing direkt enorm scheef en er gebeurden allerlei dingen die niet horen. Toen had ik het idee dat de situatie onder controle was, dat er geen vreemde dingen meer zouden gebeuren. Ook in dat opzicht is het een vreemde gewaarwording om te crashen: je denkt dat het vliegtuig waarin jij zit, niet neer kan storten.'

'Vlak voor de crash vroeg Sascha aan me of het wel allemaal normaal was wat er gebeurde. Ik zei: "Ja, Sascha, dit is heel normaal. Het is alleen slecht weer..." Ik zei het terwijl ik wel wist dat het helemaal niet normaal was, maar ik probeerde haar, en daardoor mezelf, gerust te stellen. Op het moment dat de rechtervleugel de grond raakte, vlogen alle bagagebakken boven onze hoofden open. Ik zag ons tasje, ons fototoestel en andere bagage naar voren schieten. We gleden schuin over de baan. Onvoorstelbaar. Nadat we met een snelheid van bijna 250 kilometer per uur van de baan afgevlogen waren, draaide het toestel 180 graden en brak het. Dat gebeurde ongeveer vijf meter voor ons. Het achterste gedeelte waar wij zaten, zakte naar voren. Het voorste deel kantelde. Een ongelooflijke explosie volgde, veroorzaakt door de vrijgekomen kerosine.'

'Mensen waren in paniek. Vooral degenen voor ons die in brand stonden. Die zag ik vechten voor hun leven. Ze kropen over elkaar heen, over de stoelen. Gillend en schreeuwend, omringd door vlammen. Ook stukken van het plafond kwamen naar beneden, en draden... kantelende stoelen... over elkaar kruipende mensen... rondvliegende bagage... Het leek allemaal heel lang te duren, maar het waren hooguit twintig, misschien dertig seconden... Sascha zei heel nuchter: "Stijn, je moet me helpen. Ik zit vast. " Ik greep naar links, maakte haar en mijn gordel los en zei: "Links, achter Sas. " Daar was de enige ruimte waar geen vuur was. Je instinct zegt dan: Overleven! je bent daar heel sterk op gericht. Even keken we de dood in de ogen. Dat was het moment waarop we voelden dat er geen controle was op het toestel, toen het leek alsof het over de kop zou slaan. Maar het veerde toch weer terug en het kwam op zijn linkervleugel terecht. Toen nam de doodsangst weer af.'

'We stonden op van onze plaatsen. Mijn buurman deed dat ook en dook letterlijk de vlammen in. Ik stak mijn hand naar hem uit, maar in een reflex draaide ik me om om bij Sascha in de buurt te blijven. Samen schoven we langzaam op naar de achterdeur, waar een bemanningslid steeds riep: "Geen paniek, geen paniek. " Toen Sascha bij de deur was, gaf ik haar een duw. Vervolgens wilde ik zelf naar beneden springen, maar op hetzelfde moment kreeg ik een duw, waarop ik niet berekend was. Aanvankelijk dacht ik dat ik struikelde, dat ik ergens met mijn voet achter bleef haken. Ik viel door de vlammen, met mijn rechterknie op de grond en met mijn linkerknie op iemand anders. Ik zag allerlei dingen die ik pas na lange tijd heb kunnen verwerken: de vleugel, of wat daar van over was, verbrande mensen, heel veel vuur. Toen ik

beneden lag, realiseerde ik me dat mijn buurman nog binnen was. Shit, ik moet die jongen gaan haven. Ik wilde opstaan, maar dat lukte niet, er was iets met mijn knie. Ik probeerde weg te komen. Op handen en voeten door de kerosine-modder. Weg. Ik dacht: waar is Sascha? Ik kon haar niet direct vinden. Maar plotseling zag ik haar van het toestel weglopen. Ze draaide zich om, ze keek naar het toestel dat in brand stond, met grote schrik in haar ogen. Heel filmisch was dat. Later heeft ze me ook verteld dat ze dat inderdaad zo had beleefd. Alsof ze het niet zelf meemaakte, maar alleen een toeschouwer was.'

'Ze zag me niet. Ik riep haar: "Sascha, hier, hier!" Gelukkig zag ze me en ze zei: "Kom op Stijn, wegwezen!" Ik zei: "Nou, ik heb een klein probleempje, ik kan niet lopen. " "Ik steun je wel. " Ze pakte me beet, maar makkelijk ging het niet. We waren nog geen vijftien meter verder van het toestel toen er een gigantische explosie volgde. Het hele vliegtuig ontplofte. Drie minuten nadat we op de grond terecht waren gekomen. Er vlogen allerlei brokstukken en verschroeide toestanden om ons heen. Ik draaide me om omdat ik wilde zien wat er gebeurde, maar Sascha zei: "Nee, weg hier. Ga mee, ga mee. " In de verte zagen we lampjes. Dat was een veilig idee. Lampjes. Onderweg passeerden we de startbaan. Ik zei: "Pas op! Misschien komt er wel een vliegtuig aan. " Dus we keken naar links en naar rechts of er niets aan kwam. Zo nuchter waren we.'

'Ik lees voor uit het rapport dat na de ramp door een onafhankelijke Portugese onderzoekscom-missie is opgesteld: 45 overledenen door gedeeltelijke en gehele verbranding, negen doden door verminking, een dode door traumatisme - wat dat is weet ik niet - en een dode door verstikking. In totaal 56 mensen... En later, en die reken ik er zelf ook bij, is nog een Portugese reddingswerker omgekomen. Iemand van rond de 25 jaar, die als een van de eersten bij het toestel was. Hij heeft veel mensen uit het vliegtuig gehaald, zelfs nog een levende baby uit het staartstuk, enkele uren na de crash. Hij heeft enkele dagen erna een fataal auto-ongeluk gehad. Het vermoeden is dat die jongen na alles wat hij had gezien en had meegemaakt zichzelf tegen de vangrail heeft gezet. Als je die jongen meerekent, zijn er 57 mensen omgekomen.'

'Gedurende de gebeurtenissen in Faro en de reis terug naar Nederland is Sascha altijd bij me gebleven. Terug op Schiphol wilde zij de rolstoel duwen, waarin ik moest zitten. Dat vond ik heel lief van haar, dat zal me altijd bijblijven. Op het moment dat de familie ons zag, begon zowat iedereen te huilen. Ik kon niet huilen, ik was juist een beetje lacherig. Misschien een rare reactie, maar ik kan waarschijnlijk niet zo goed tegen huilende mensen.'

'In het ziekenhuis lag ik op een afdeling waar alleen slachtoffers van de Faro-ramp lagen. Ik vond dat geweldig. Ik heb daar veel aan gehad. Ik lag in een zaal met een hele familie uit Purmerend. Een hotelfamilie, en een gein dat die man had. Terwijl zijn vrouw nog aan het infuus lag in Portugal. Maar desondanks hielden we gewoon de moed erin. We leefden nog! Dat vond ik heel sterk. Op dertig december zijn we met de hele afdeling naar de herdenkingsmis gegaan. Tenminste, iedereen die daartoe in staat was. Daar lagen ongeveer dertig van de 56 doden. Het Koninklijk Huis erbij, ministers, de hele mik-mak. Thuis kijk ik nog wel eens naar de Tv-opnamen die ervan gemaakt zijn. Indrukwekkend... ondanks al dat verdriet.

'Met mijn knie heb ik nog lang gesukkeld. De genezing ervan heeft onder andere door infecties erg lang geduurd. Het ongeluk heb ik echt op mijn eigen manier verwerkt. Dat wil ik benadrukken. Ik wil geen oordeel uitspreken over de manier waarop anderen met hun verdriet omgaan. Dat is ook afhankelijk van je achtergrond. Hoe ben je grootgebracht? Welke normen-

en waardenpatroon heb je? Wat is voor jou belangrijk in je leven? Voor mij gold na het ongeluk vooral dat ik me graag wilde aanpassen. Ik wilde ervoor zorgen dat ik genoeg nam met het leven dat ik op dat moment in staat was te leven. Ik kon niet meer zelfstandig naar de wc, ik kon niet meer fietsen door het bos. Maar ik probeerde dat in positieve zin om te buigen. Mezelf in een heel korte tijd aan te passen aan al datgene wat ik nog wel kon doen, om dat uit te buiten. Ouwehoeren bijvoorbeeld. Boeken lezen, praten met iedereen. Dat deed ik als geen ander. Dat vond ik ook erg belangrijk. Praten en luisteren, waardoor ik die ramp een plek heb kunnen geven.'

'Ik had het idee, dat naarmate ik meer kon, ik de ramp een betere plek in mijn leven kon geven. Dus ik ging mijzelf uitdagen. Zo van, ik ga nu een baan aannemen van veertig uur in de week, ik ga hoofdredacteur worden van een blad dat me minstens twintig uur in de week kost. Ik ga ontzettend veel tijd en energie stoppen in mijn relatie. En door de grens feitelijk iets verder te leggen dan ik aankon, kostte het me inderdaad weinig moeite om me aan te passen. Ik hoefde niet in mijn eigen verdriet en ellende te zitten. Zo voelde ik dat ook. Op een gegeven moment ben ik daar ook weer van teruggekomen. Ik heb uiteindelijk wel behoorlijk op mijn falie gekregen, tijdens de tweede periode dat ik voor mijn knie in het ziekenhuis lag. Door een slangetje in mijn rug was mijn onderlichaam tijdelijk verdoofd zodat ik zelf niets meer kon doen. Toen ben ik geconfronteerd met het feit dat ik de ramp nog helemaal niet zo'n vaste plek had gegeven in mijn leven. Ik kreeg het toch wel zwaar te pakken. Ik ben met een zuster en een psychologe gaan praten en dat heeft enorm geholpen. Met die zuster heb ik trouwens nog steeds contact.'

'Er begon veel op te spelen. Dood is dood, daar moet je niet moeilijk over doen, vind ik. Maar ik vroeg me wel voortdurend af wie ben ik dat ik dit heb mogen overleven en die anderen niet? Wie ben ik dat ik dit mag meemaken op deze manier? juist door op dergelijke vragen geen antwoorden te weten, zit ik tegenover je zoals ik hier zit. Ik heb de ramp wel een plek kunnen geven. Ik kan er redelijk mee omgaan, hoop ik. Maar 57 andere mensen kunnen dat nooit meer. Dat vind ik wel heel erg. Ik heb daar een groot gevoel van compassie voor.'